

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori: 2637 E. Lawrence av.

Office of publication:
2637 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4335.

LETO—YEAR XVI.

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 23. julija (July 23), 1923.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 171.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

POKRET ZA UVEDBO KOOPERATIVNEGA TRGOVANJA Z ŽITOM.

Gigantski kooperativni načrt stremi za to, da bi potegnili kmetje 200,000,000 mernikov pšenice s trga.

POSOJILO V ZNESKU PO \$150,000,000 PRVI KORAK V TEM POKRETU.

Chicago, Ill. — Ameriška kmečka federacija je objavila naznailo, da namerava potegniti 200,000,000 mernikov pšenice, ki je sedaj v prebitku, s trga ter jo spraviti na kmetje.

Predsednik Q. E. Bradfute je dejal, da bo ta projekt vključeval posojilo v znesku po \$150,000,000, kar bo financirano po novem kreditnem aktu, po katerem je danih \$660,000,000 kmetom cele države na razpolago.

Ameriška kmečka federacija namerava izvršiti svoj načrt za kooperativno postopanje v kmečkih zadevah s pomočjo svojih šestindesetih državnih uradov, 2,000 okrajnih pisarn, 20,000 občinskih enot in 1,500,000 članov v sodelovanju s različnimi tržnimi zvezami in državnimi bankami. Denar bo posojen po 5.5 odst.

Po tej metodi si bo poljedelci izposodili denar potom posredovalnega kreditnega sistema do triletniške tržne vrednosti svoje pšenice.

Uradno naznailo, ki se peča z zgoraj omenjenim načrtom, pravi:

“Pšenica po manj kakor \$1 mernik je narodna tragedija v Ameriki. To pa ni tragedija samo za kmeta, ki pridela pšenico, nego tudi za odjemalca — za trgovca in delavca — ki mora končno biti le odvisna od tistega kmečkega dolarja za svojo prosperiteto in srečo.

“Ameriška kmečka federacija meni, da je kooperativno trgovanje končna rešitev za problem narodne pšenične cene. Sedaj izdelujemo načrt za narodno kooperativno tržno politiko oziraje se vselej na navodila odstrani naših članov.

“Po tem načrtu bodo poljedelci tega naroda dajali svoje žito v skupno žitnico ter ga prodajali redno v primernem času, namesto da bi ga spravili na že itak prezaložen trg med prvimi štirimi meseci po žetvi.

“Kooperativno trgovanje pšenice bo brezdvomno rešilo vprašanje žitnih cen poljedelcu in odjemalcu v korist. Ali po nekaterih krajih ne bo odpravilo kooperativno trgovanje sedanje pšenične krize.”

SLOVIT ARHITEKT UMRL.

Chicago, Ill. — William Holabird, starejši član arhitekturne trdnice Holabird & Roche in eden najslavnejših arhitektov na svetu, je po dolgi bolezni umrl na svojem domu na 1500, Oak Ave., Evanston.

Mnogoterim glavnim javnim, pisarniškimi in industrijskim poslopijem v Chicagu je napravil stavbne načrte pokojni arhitekt g. Holabird.

Pokojnik je bil rojen v new-yorški državi dne 11. septembra, 1854. Njegova družina je odšla v St. Paul, ko je bil pokojni Holabird še manjhen fantiček. Tamkaj je napravil ljudsko in višje šole. L. 1873. je šel na šolo West Point, kjer je ostal dve leti.

Prisedši v Chicagu je g. Holabird dobil službo pri trdnici W. L. B. Jenney, kjer je ostal, dokler ni bila ustanovljena trdnica Holabird & Roche.

Živezni izgredi v Nemčiji.

Berlin, 21. jul. — Iz vseh večjih mest prihajajo vesti o živčnih izgredih valed naraščajočih cen, ki slede pžljanju valute. Delavci v berlinskem predmestju so zopet oplenili več živčnih prodajalnic, nakar jih je policija napadla s goliimi sabljami.

400,000 MARK ZA DOLAR.

London, 21. jul. — Nemška marka je zopet silno padla. Danes je 400,000 mark za en ameriški dolar.

Iz Berlina javljajo, da dečki na ulicah zaigajo cigarete z bankovci po sto mark. Živila postajajo vrednostna mera. Enomesečna stanarina za sobo stane petnajst funtov surovega masla.

FRANCISCO VILLA UMORJEN.

Znani mehiški revolucionarni voditelj je štev osavta.

El Paso, Texas. — Francisco Villa, imenovan tudi Pancho, znani bivši vodja revolucionarjev v severni Mehiki, je bil 20. t. m. ubit v Parralu, majhnem rudarstem mestu v državi Chihuahui (Civavi). Villa je pravkar zapustil Parral, kjer je prodal letošnji pridelek svoje farne in vračal se je v avtomobilu s svojim tajnikom Miguel Trillom in tremi telesnimi stražniki domov. Tik mesta so pošli strelji iz zasede in Villa ter njegovi štirje spremljevalci so obležali na mestu mrtvi. Šestnajst krogel je zadelo Villu, štirje v glavo. Avtomobil je bil ves preluknjan.

Čim se je raznesla vest o napadu, je general Martinez, poveljnik zvezne posadke v Čivavi, takoj poslal čete na vse strani s poveljem, da polove napadalce in morilce. V soboto zjutraj je dospela v Juarez vest, da je vojaštvo ujelo tri bandite, ki so prisostvovali napadu; drugi so pobegnili v hribe.

Valed konfuznosti poročili ni še zdaj jasno, kdo je izvršil napad na Villu. Prva poročila so se glasila, da so umor izvršili Villovi dezerterji, njegovi bivši vojaki, s katerimi je ravnal pretrdo. Drugi poročajo, da je napad vodil Francisco Herrera, edini sin, ki še živi, bogatega posestnika Herrera iz Parrala, katerega je dal Villa obesiti za časa revolucije proti Huertu. Vsa Herrerova družina je bila takrat uničena, edini Francisco si je rešil življenje z begom in prisegel osveto Villu.

Francisco Villa je končal v 55. letu. Z njim je izginila ena najbolj slikovitih osebnosti onkraj južne meje Združenih držav izza zadnjih petnajstih let. Njegov življenjepis — katerega se zdaj polni vsi časopisi — so čita kakor roman iz časov roparskih vitezov v srednjem veku. Rojen je bil leta 1868 v Las Nievasu. Bil je sin revnega peona (tlačana) in njegovo pravo ime je bilo Doreteo Orango. Mlada leta je prebil kot pastir. Ko je bil 18 let star, je ubil vojaškega častnika, ki je posilil njegovo sestro. Tedaj je pobegnil v divje čilavsko hribe in nikdar ga niso dobili. Porfirio Diaz, tedanji predsednik Mehike, je razpisal nagrado za njegovo glavo. Villa je postal glavar banditske tolpe, ki je bila strah in groza po vsej severni Mehiki. Ameriški listi so ga navadno nazivali bandita tudi potem, ko je bil vodja revolucionarnih čet, toda delali so mu krivico. Villa ni bil navaden ropar. Plenil je le pri bogatih veleposelnikih, takratnih mehiških fevdih in ni si sam obdržal plena, temveč ga delil z revnimi peoni. Iz njegovih banditskih let se je ohranilo mnogo anekdot, ki pričajo, da je imel Villa od mladega iskrico razredne zavednosti. Nešteto krat je ponoči obiskal kočjo tega ali onega peona s četo svojih jahačev, napolnili kočjo s plenom in odjezdili. Ni čuda, da so ga peoni ljubili in spenili o njem nebroj epov, ki so jih prepevali na hacijendah (kmetijah) o “junaku iz Čivave”.

Villa je prvič zaslovel izven mehiških mej leta 1909, ko je izbruhnila revolucija proti kroloku Diazu. S svojo banditsko četo se je pridružil Madera, voditelju revolucije in osvojil Juarez ob ameriški meji. Od tedaj je rasla njegova slava. Peoni so drli v njegovo armado, ki je zmagovalno predirala po severni Mehiki proti jugu. Revolucija je zmagala, Diaz je padel.

(Dalje na 3. strani.)

REPUBLICANKI IZGUBE NAJMANJ ŠE ŠTIRI DRŽAVE NA ZAPADU.

Senatski republikanski voditelj Moses je v strahu pred pretežitvijo političnim neurjem odstrani kmečko-delavske stranke.

TRETI PREDSEDNIŠKI KANDIDAT SE OBETA ZA PRIHODNJE LETO.

Washington, D. C. — Politična revolta, ki je zadnji teden v ponedeljek pošteno naklestila staro republikansko stranko ter popolnoma izpodrinila demokratsko organizacijo v Minnesoti, se bo širila kakor ogenj v prerijski poljedelskih državah na zapadu. Nakakor se ne da povedati, kje se bo ustavila.

To je povedal senator George H. Moses iz New Hampshire, ki je načelnik republikanskega senatskega volilnega odbora.

Senator Moses se je pravkar vrnil iz Minnesote, kjer si je mesec dni prizadeval, da bi pomagal gubernorju Preusu poraziti kmečko-delavskega kandidata Magnusa Johnsona.

Senator Moses je tudi izjavil, da je obiskal štiri druge srednje-zapadne države, ki so se jih prijele prav takšne muhe kakor Minnesota. Povedal pa ni tistih držav po imenu, nego je le rekel, da se jih da uvrstiti med sosedne ameriške države. Če pogledamo na zemljevid, vidimo, da ne morejo biti druge kakor Wisconsin, Iowa, Severna in Južna Dakota.

Kakor se zdi senatorju Moses, bo posledica tega silnega gibanja najbrž na prihodnjih predsedniških volitvah tretja predsedniška volilna lista, kar utegne povzročiti izvolitev prihodnjega predsednika poslanski zbornici.

Senator Moses meni, da bodo v slučaju tekme med Hardingom in progresivnim aspirantom za republikansko nominacijo imeli progresivci iz poljedelskih držav odločilno besedo na narodni konvenciji.

“Naj bo že tako ali tako,” je dejal, “sedaj izgleda, kakor da bo šel La Follette na prihodnjo konvencijo z večjo močjo kakor kdajkoli poprej.

Po senatorjevem preračunu utegne imeti senator La Follette najmanj 102 konvencionalna delegata na svoji strani, kar bo morda dovolj, da bo imel odločujočo kontrolo na konvenciji.

Vprašan, če res misli republikanska stranka v slučaju nastopa tretje stranke potisniti Hardinga na stran ter namesto njega nominirati da so to sama ugibanja, ki nimajo nobene prave podlage.

Harding bo po njegovem mnenju prav gotovo re-nominiran. Ni česar pa ni omenil glede govoric, če, da se utegne Harding prostovoljno odpovedati re-nominaciji.

Kakor se je nadalje izrazil senator Moses, je skoro gotovo, da bo Henry Ford nosilec volilne liste, če nastopi tretja stranka v villini borbi. Če bi imela kmečko-delavska stranka prva svojo konvencijo ter imenovala Forda za predsedniškega kandidata, potem bi ga brez vsakega dvoma odobrili tudi demokratje. To pa bi ustvarilo zelo težaven in resen položaj za republikance.

Haskell napustil Rusijo.

Moskva, 21. jul. — William N. Haskell, direktor Ameriške pomorske uprave, ki je brez malega dve leti vodil pomožno akcijo v prid stradalajočim kmetom ob Volgi, je včeraj zapustil Moskvo. Odpotel je domov s svojim osebjem. Leon Kamenov, predsednik moskovskega sovjeta, je spremljal Haskellu na kolodvor in se prisrčno poslovil od njega in drugih Američanov.

VREME.

Chicago in okolice. — V torek deloma oblačno s krajevnimi nevihtami. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 80, najnižja 73. Sonce izide ob 5:35, zaide ob 8:12.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Farmarji se dramijo; organizirali bodo združeno trgovanje s pšenico.

Republikanci izražajo strah, da izgube še štiri države na Severozapadu.

Ijudstvo Alaske protestira proti oddaji železnice privatnim interesom.

Produkcija premoga je začela padati v nekaterih državah.

Inosemstvo.

Francisco Villa, bivši vodja revolucionarjev v Mehiki, umorjen.

Anglija je razposlala dolgo pričakovano noto zaveznikom.

Rusija je sporočila ententi, da podpiše dardanelski pakt.

Velike stavke in izgredi so izbruhnili na Poljskem.

V Nemčiji se nadaljujejo živčni izgredi.

Marka je padla na 400,000 za dolar.

Priznanje sovjetske Rusije je še daleč,” je rekel tajnik Hughes.

ANGLIJA RAZPOSALILA NOTO.

Odgovor Nemčiji je še v rokah zaveznikov.

London, 21. jul. — Angleška vlada je sredi poslala noto, vsebujočo odgovor na zadnjo reparacijsko ponudbo Nemčije, vladam Francije, Italije, Belgije in Združenih držav. Noto je kratka, toda za prilogo ima spomenico ki, je zelo dolg dokument.

Vsebinska note in spomenice še ni znana. Listi ugibljujejo marsikaj, vti pa trdijo, da je Anglija sprejela predlog Nemčije, naj mednarodna komisija zasliši močnost nemške republike, koliko more plačati in potem naj določi vsoto odškodnine.

Tako se godi kompanijskim unijam.

Kapitalisti delajo s njimi kakor sami hočejo.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Štirinajst tisoč nameščenec Interborough Rapid Transit kompanije uživa blagoslov kompanijske unije, oziroma “lollypop unije”, kakor pravijo strokovni unionisti takim “unijam”. Več tednov so se pogajali s družbo za povišanje mezde in končno so dobili to, kar jim je družba ponudila v začetku — pet odstotkov poviška.

Nameščenci so prosili — ne zahtevali, temveč prosili — 25 odstotkov poviška. Kompanija je rekla: Pet odstotkov in nič več. “Dajte nam 20,” je prosila kompanijska unija. “Pet,” je bil odgovor. “Pa naj bo petnajst,” so moleddvali lollypopci. “Pet,” je ponovila družba. “Oh, saj deset,” je bila mila prošnja. “Saj ne bomo štrajkali, vi veste, da ne.” — “Pet!”

Končno so predstavniki kompanijske unije sprejeli pet odstotkov s pogojem, če člani sprejmejo s splošnim glasovanjem. Družba je medtem že uredila svoje knjige na podlagi petodstotno višje mezdne lestvice. Glasovanje se je vršilo, toda niti polovina članov ni hotela glasovati iz strahu pred družbo. Tako se godi delavcem, ki so v kompanijskih unijah.

Izvor žita iz Rusije.

Moskva, 21. jul. — Leonid Krasin je dejal v intervjuju, da bodo sovjeti letos eksportirali več sto milijonov pudov (pud je 40 funtov) pšenice in riži. Tri milijone ton žita pojde čez južna pristanišča in Petrograd naravnost v Škandinavijo, Nemčijo, Anglijo, Francijo in Italijo. Največ žita so pridela v Kubanu, Ukrajini, Donu in ob Volgi, torci v krajih, kjer je bila najhujša lakota pred dvema letoma. Želaznice so že pripravljene za izvoz Rusko žito bo prej na evropskem trgu kot ameriško.

PAR SUHIH DROBTIN Z BOGATE MIZE ŽELEZNIŠKIH BARONOV.

Voznina ostane ista kakor doslej, in 13.646 uslužbenec na čikaških ovestnih železnicah dobi cele tri cente poviška.

MEZDNI POVIŠEK SEGA NA ZAJ DO 1. JUNIJA, 1923.

Chicago, Ill. — Tricentni mezdni povišek na uro za prvo leto do meseca junija, 1924, in petcentno povišanje za naslednje leto so prisodili 13.646 uslužbenec na čikaških pouličnih železnicah moške, ki sestavljajo mezdno razsodišče. Delavci so zahtevali 10centni povišek na uro.

Za povišek sta glasovala zastopnika Francis X. Busch in Maclay Hoyne. Prvi je predstavljal takozvano občinstvo, drugi pa unijako delavstvo.

Kompanijski zastopnik James M. Sheehan se ni strinjal s predlogom. Ali vseeno pa je pripomnil, da ne bo njegova kompanija vložila petlelje za povišanje voznine, dokler ne bo dognano, da bodo to zahtevali dodatni izdatki.

Železniška družba bo morala, kakor je preračunano, dodatno izplačati \$1,200,000 med prvim letom, a \$2,000,000 pa naslednje leto.

Ta pogodba je obvezna za delavce. Ko so njihni zastopniki pritegnili k razsodišču, so podpisali točko, v kateri je rečeno, da bodo sprejeli odborovo razsodbo.

Mezdni spor, ki se tiče uslužbenec na naidecentni železnici, pride prihodnji četrtak na vrsto. Predsednik unije naidecentnih železničarjev John J. Bruce je dejal, da ne ve, če bodo njegovi ljudje sprejeli takšen povišek, ne da bi se vršila še enkratna zasliha.

Tricentni povišek zadene 11,000 motornikov in izprevednikov pa 2,640 nadzornikov in drugih železniških delavcev.

Motorniki in izprevedniki so doslej dobivali 70 centov na uro. Po odborovem preračunu bi vsak delavec delal 313 dni na leto, če bi imel po en dan prostega časa na teden.

Po 73 centov na uro bo znala njihna letna plaša \$1,828. To je borih \$76 več na leto, kakor so pa dobivali doslej.

Mestni zastopnik Busch je zatrdel, da so moške na ta način dobro plačani. Unijski predstavnik Hoyne se je boril za desetcentni povišek. Sklepeval se je na dejstvo, da so baronje plačevali svojim uslužbenec pred zadnjim letom po 80 centov na uro. Železničarji so sprejeli desetcentno znižanje pred enim letom, ker so mislili, da se skoro vrne dežela v svoje normalne razmere. Vskandanje potrebščine so se res malo poenile, ali ne toliko, kakor so pričakovali železničarji. Opozorili je svoja tovaršna na vladne podatke, iz katerih je razvidno, da je zadnje leto cena potrebščinam celo poskočila.

Sheehan, ki zastopa kompanijo, je bil trkovraten. Trdil je, da dobivajo železničarji zadosti veliko plašo. Dejal je, da so čikaški železničarji bolj plačani kakor v vsakem drugem mestu. Vladni podatki dokazujejo, da so se življenjske potrebščine podražile za tri cente od 1. junija sem. Zato naj bi bil železničarjem dovoljen povišek le v znesku po 2.1 centa na uro.

Po precej dolgem razpravljanju in pogajanju je bilo sklenjeno dovoliti železničarjem tricentni povišek za leto 1923—1924, a po dva centa več pa za leto 1924—1925.

To poravnava smatrajo za zmago šupana Deverja, ker zaznamuje uspeh njegovih prizadevanj za odvrtitev stavke na mestnih železniških sistemih.

Železničarji so nezadovoljni s tem poviškom.

“Pričakovali smo najmanj pet centov poviška,” so dejali. “Niti na misel nam ni prišlo, da bi morali čakati kar eno celo leto na ta najmanjši povišek. Tricentni povišek ne zadostuje.”

PRODUKCIJA PREMOGA JE ZADREJANA.

Washington, D. C. — (Fed. Press.) — Department za delo poroča, da je pričela produkcija mehkega premoga padati. To se godi elasti v državah Virginie, Kentucky in Tennessee. Za vzrok se navaja “pomankanje” železniških vozov. Samo 30 odstotkov premogovnikov obratuje v Indiani. V Coloradu je tudi prenehalo delo v mnogih premogovnikih.

RUSIJA PODPIŠE DARDANELSKI PAKT.

Sovjetska vlada pošlje delegata v Carigrad. Pogodba niti malo ne prija Rusiji.

Lausanne, 21. pul. — Jurij Čičerin, sovjetski komisar zunanjih zadev, je včeraj obvestil zavezniške delegata, da Rusija podpiše pogodbo glede dardanelsko-bosporake oline. Moskovska vlada ne pošlje delegata v Švico, a katero so pretrgali val stiki radi umora sovjetskega poslanika Vorovskega, pač pa pojde Jordanski, novi poslanik v Rimu, v Carigrad najkasneje 14. avgusta in tam podpiše pakt.

Dardanelški pakt je prva mednarodna pogodba, ki jo podpiše Sovjetska Rusija s zavezniki vred. To pomeni oščeljeno priznanje sovjetske vlade — in samo radi tega se je Moskva odločila podpisati pogodbo.

Čičerin je v svojem obvestilu brzojavil zaveznikom v Lozani, da sovjetska vlada se nikakor ne strinja s dardanelsko pogodbo, katere po krivici daje “nekaki ligi narodov oblast najvišje mednarodne organizacije”. Iz razloga, da dokazuje, da ljubi mir, je sovjetska vlada pripravljena podpisati pakt, čeprav nikakor ne priznava lige narodov, niti ne odobrava zavezniške politike napram Turčiji.

Kakor se govori v Lozani, so Turki apelirali na sovjetske, naj pridenejo svoj podpis, da bo enkrat konec konfliktov na Bliskem vzhodu.

Velike stavke in izgredi na Poljskem.

70,000 delavcev v Lodzu je na štrajku; eden ubit in 26 ranjenih.

Varšava, Poljska, 21. jul. — Poljska je pred generalno stavko, katero organizirajo komunisti. V Lodzu, kjer so velike tekstilne tovarne, je 70,000 delavcev zastavkalo. V izgredih, ki so se tam vršili med stavkarji in policijo, je bil en delavec ubit in 26 oseb je bilo ranjenih, med njimi tudi 14 policajev.

Izgredi so v teku tudi v Czenstohovi, kjer stavkajo delavci.

TOŽBA ZA OGROMNO ODŠKODNINO.

St. Louis, Mo. — Tožba za 13 milijonov dolarjev odškodnine, kar je največja vsota, ki jo je še kdo zahteval za odškodnino tukaj, je bila vložena na okrožnem sodišču v imenu Jamesa C. L. Huberja proti M. C. Martinu, o katerem je rečeno, da je londonski kapitalist.

V tožbi je povedano, da se je Martin sešel s Huberjem v Londonu lani dne 26. avgusta, mu zadal z nožem trajno telesno poškodbo, mu vrgel v obraz kralino ter mu odrezal uho. Zatrjeno je, da je Huber sedaj nesposoben za polmilijonaki zaslužek na leto.

Odvetnik, ki je vložil tožbo, je C. E. Piper. Ta pravi, da je vložil tožbo na tem sodišču, ker ima Martin veliko vsoto vrednostne v državi Missouri. Ta lastnina je podvržena sodni zasežbi.

Piper pravi, da je bil napad posledica prepira radi neke ženske. Peticija zahteva \$10,000,000 dejanske odškodnine in \$5,000,000 pa kazni.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Julija 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom poteklo naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

BARONI BAKRA V RAZKOŠJU, RUDARJI V REVŠČINI.

Baroni bakra v Arizoni niso le bogati ljudje, ampak so tudi politično močni. Kako velika je njih politična moč, govori dejstvo, da se jim ni treba bati kazni, ako tudi izvrše po postavih kaznjivo dejanje. V letu 1917 dne 12. julija so deportirali 1.150 siromašnih rudarjev iz Bisbeeja. Rudarji in tisti, ki so simpatizirali z njimi, so bili napadeni v njih domovih, iz katerih so jih privlekli na vse zgodaj zjutraj, da so jih gnali kot čredo ovac na železniški kolodvor, kjer so jih stlačili v železniške vozove za prevažanje tovarnega blaga in živine. Od tukaj so jih odpeljali v prostrano prerijo, kjer so jih postavili sredi samote z vlaka. Ako bi ne prišla na pomoč stotnja vojakov, bi morali ti siromaki pomreti gladi in žeje.

Človeški rop je kaznjivo dejanje. In kaj se je zgodilo ljudem, ki so ugrabili rudarje in njih podpornike in jih odpeljali v samoto proti njih volji in jim zagrozili, da jih pomore — linčajo — ako se vrnejo v Bisbee?

Malo preiskave je bilo.

In takrat v tistih časih so jeklaraki baroni želi, da je bilo joj. Njih profit je znašal 54 odstotkov od glavnice.

Rudarjem niso mogli povišati borne mezde, ampak imeli so denar, da rudarje deportirajo in tako uničijo rudarsko organizacijo med njimi.

Tudi zdaj ti baroni bogato žanjejo. Funt bakra stane sedemnajst centov. Svet potrebuje na mesec dve sto petdeset tisoč funtov bakra, producirajo ga pa le sto pet in devetdeset tisoč funtov na mesec. Seveda cena pojde gori. Povišana cena pa pomeni večji profit za barone bakra.

Z rudarji pa ravna jo še ravnotako kot ob času deportacije. Špijonažni sistem je uveden. Rudar, ki es drzne agitirati med svojimi tovariši za strokovno organizacijo, je kmalu očrnilistan. Pobere lahko svoje reči in sede na prvi vlak, ki ga popelje iz arizonskega bakrenega okrožja. Zanj ni več dela v tem okrožju, ker se je drznil opomniti svoje tovariše, da se morajo organizirati, ako hočejo toliko zaslužiti, da bodo sebe in svoje družine preživeli pošteno in skromno.

In tako se rudarji pogrezajo v vedno večjo revščino, baroni bakra pa bogate, ob enem pa utrjujejo svojo politično in gospodarsko moč.

DOBRI ZGLEDI NE VLEČEJO ZMIROM.

Mr. Morrison, governor Severne Karoline, je mislil, ako bo podal dober zgled, da ga bodo drugi posnemali. Odpravil je pretepanje v državnih jetnišnicah. V nekaterih okrajih so ga posnemali in so odpravili pretepanje kaznencev v okrajnih ječah. V drugih okrajih so pa ostali pri pretepanju in pretepanje kaznencev najbrž ne bo odpravljeno, dokler ne bo državna legislatura sprejela postav, ki taka sirova kaznovanja prepoveduje.

Ponašamo se, da smo civilizirani. Nekateri pravijo, da smo krščanski civilizirani. Ali je sploh to civilizacija, naj bo krščanska ali poganaka, da človeka zvežejo, da se ne more braniti in ga na to neusmiljeno pretepejo? Ali mora sploh tak človek reči, da je civiliziran, ki pretepa šibkejšega človeka? Nekateri pravijo, da je. Posebno tisti tako trdijo, ki so ravnotako sirovi, kot oni, ki pretepa šibkejši ljudi ali pa take, ki se braniti ne morejo.

Ampak ljudje, ki pod civilizacijo razumejo višjo formo organizacije človeške družbe, katera se jasno loči od divjaške forme, izjavljajo, da taki ljudje niso civilizirani, ampak po svojem čustvovanju žive še v najprimitivnejši formi človeške družbe, v kateri je odločevala fizična sila.

Kdor poboljšuje kaznenost s palico ali bičem, je še sam vreden, da ga oddajo v poboljševalnico, da ga poboljšajo.

PROFITARJEM NIKDAR NE "FALI"!

iz Waterburyja, Conn., poročajo, da je Scovil Manufacturing kompanija podražila stanarino za pet dolarjev mesečno.

Kompanija pravi, da je bila primorana povišati stanarino zaradi visokega davka.

Ta družba je gradila te hiše v vojnem času, ko je bila preobložena z naročili in je Stric Sam plačeval z dobrim denarjem in po dobri ceni svoja naročila, katera je osigurala kompaniji lep dobiček. Kompanija je delala v vojnem času take profite, da je lahko zgradila te hiše, poleg pa še imela lep profit.

Vojna je minila in kompaniji so poleg lepega profita še ostale hiše. Naročila mogoče zdaj ne prihajajo v tako

velikem številu kot v vojnem času. Mogoče niso tudi tako velika, kot so bila takrat. Ampak kompanija bo imela še vsoeno lep dobiček. Za to bodo skrbeli gosti, ki zdaj stanujejo v kompanijskih hišah.

Ako kompanija trdi, da je zaradi visokega davka podražila stanovanja, ne more noben človek takega izgovora sprejeti za čisto in golo resnico. Pet dolarjev mesečno znese na leto šestdeset dolarjev. Prav zanesljivo se pa davek ni povišal za šestdeset dolarjev pri vsaki "kuči", ki jo lastuje kompanija. Govorance o povišanju davka so prazen izgovor, ki ima nalogo prikriti prave namene kompanije. Kompanija ima sicer pravico, da zagovarja svoje profitarne manipulacije, kakor ve in zna, a ljudstvo ima pa ravno tako pravico, da o takih izgovorih sodi po svoje in dela zaključke na podlagi svojega razmišljanja.

SLIKE IZ NASELBIN.

Boswell, Pa. — Ker iz tukajšnega mesta ni nobenega dopisa, sem se jaz namenil nekoliko opisati razmere. Z delom se ne moremo pohvaliti, ker je še stavka, ki traja še petnajst mesecev. Naš boj ne sme ostati brez uspeha, vztrajali bomo do konca in zmaga mora biti naša.

Nekoliko malih operatorjev je podpisalo pogodbo, kjer je zaposlenih nekaj rudarjev, ali v večini so pa še na stavki. V tem mestu sploh ni Slovencev, razen kar nas je bilo izgnanih lansko leto iz naselbine Ralplhton in smo se naselili tu, toda zdaj so večinoma odšli drugam za delom na unijska polja, nekaj pa jih je polskalo drugo delo.

Nekoliko odgovora moram dati Michaelu Pircu iz Ralplthona, ki je govoril o nas okoli Slovencev, da smo prišli Sakški za delom nazaj na Ralplhton in da se nismo upali po cesti temveč smo prišli skozi gozd na kompanijski urad, a da nismo dobili dela, ker smo zapisani v črni bukvali.

Zato, Mike Pirc, se moramo malo bolj pogovoriti. Dobro veš, da moja brata in jaz nismo bili za delom, odkar je stavka in tudi ne bomo na Ralplhtonu, dokler ne bo priznana unijska. Toda nakana se ni posrečila. Menda mu je bilo dolg čas, ker sta tam samo dva Slovence, ki opravljata tisto sramotno delo. S tem početjem je menda mislil, da bo dobil na Ralplhton nazaj nekaj Slovencev. Sramota je za vsakogar, ki pride iz unijskega rova nazaj stavkovar, samo za to, ker zdaj v stavki res dobro plačujejo za nečedno delo. Mike, ali veš, kako si se izrazil, da ... gleda unijsko in družbo S. N. P. J. ? Samo da je v žepu denar! Saj se poznamo in vemo, kdo je stavkokaz, kakor bi bil rojen za to. V Nemčiji je Mike delal ravnotako, radi česar so mu postala tla tam prevročna in prišel je v to deželo opravljat nečedno delo. Ali tudi tu bo moral enkrat pobrati šila in kopita. In kam potem? Mislim, da je najbolje, da bi šel kam daleč v sredno Afriko, tam še potrebujejo suknje, kot je on.

Kot se je izrazil D. B. Zimmerman na Ralplhtonu, ne sme biti noben njegovih suknjev član S. N. P. J. več, ker so jo pri njem preveč očrnilili. Zatorej Frank Novak in Peter Vinovič, ki tudi delata na Ralplhtonu, bosta morala prej ali slej pustiti S. N. P. J., zakaj ako D. B. Zimmerman izvede, da sta še člana, bosta morala takoj oditi ali pa bosta spet nosila jednotina pravila na Rompanijski urad in se izgovarjala, da nista nič kriva, če tako dela jednota. Sram naj jih bo, če nimajo toliko ponosa v sebi, da bi svojim tiranom naravnost povedali, kar jim gre. Zatorej niso vredni, da bi bili člani napredne organizacije, kot tudi pravila naše jednote ne dopuščajo.

Vsi, ki delate sramoto Slovencev v tem okraju, ste se ponašali s svojo naprednostjo, zdaj pa so vidni, koliko ste napredni, da se daste prodati za par judesevih grošev. Če vas ni aham, tedaj pridite v javnost, gradiva imam dovolj za vse, posebno pa za M. in njegovo boljše polovico, ki je nekaka stavkokaška voditeljica.

Petnajst mesecev našega boja ne sme biti brez uspeha in kakor se razvidi, je zmaga na naši strani, kajti operatorji vidijo, da s svojimi najetimi ne morejo obratovati rudnikov, ker nimajo profita. Zmirom namreč se plačujejo visoke plače deputirani in drugim najetjem, kateri niso nikdar prej delali po rudnikih.

Tukajšnja Randolph premo-govna družba je dobila pred nekaj tedni stroj za kopanje premo-ga, a ni pa dobila izurjenih rudarjev, da bi z njimi obratovala. Zato sta bili takoj dve štrvi. Dne 10. julija se je težko ponesrečil eden pri stroju, dne 13. julija pa

je drugega do smrti pobilo pri istem stroju. Na Boswellu je dne 6. julija državni rudniški nadzor-nik zapodil vse ljudi iz rudnika, ker se nahaja v tako slabem ob-rastvu, da ni pustil več v njem ob-raštovati, dokler ne popravijo varst-venih naprav v rudniku. In v ta-kem slabem stanju so skoraj vsi rudniki, kjer obratujejo z nekoli-ko najetimi ljudmi. Iz tega je raz-vidno, da podjetniška linija poka-in da so nekateri operatorji pri-pravljeni podpisati pogodbo s u-nijo vsak čas.

Zatorej rudarji v Somersetu: držimo do zadnjega in zmaga je gotova. — Joe Saksek.

Middle Branch, Ohio. — Kot delavski trpin in večni popotnik za vsakdanjim kruhom se poda-jam iz kraja v kraj, želeč in na-dejajoč se boljših delavskih raz-mer. Pred kratktem sem zapustil prav prijetno pennsylvansko me-steen in se ustanovil v zgoraj ome-ajenem kraju, ki leži 5 milj za-padno od Clevelanda, Ohio, in od tam vozi W. in L. E. Co. želez-nica.

Prav prijazno je tu. Vidijo se lepi vinogradi, razkošne farme in vse lepo obdelano kot v obljublje-ni deželi. Vasica je farmarska, a prav prijazna. Vsepovalje je rav-nina, kamor dogleda oko; lepe, večinoma tlakovane ceste vodi-jo na razne strani in po njih vo-zijo različne železnice. Prav tako izgleda kot paradiz, kakor so ga označili naši predniki. Samo ena tovarna je tu, ki je last Daimond Portland Cement družbe in v nji je zaposlenih približno 150 ljudi, ki so večinoma italijanskega po-kolenja.

Slovencev je štiri družine in enajst samec, ki pa se ne razu-memo kaj prida. Kaj je temu vzrok? Zavist, ki je neusahljiva med nekaterimi našimi rojaki. V tej tovarni je bas tisti, ki da na-prej postavljenim par kvotrov šganice ali pa rosinovega jacka, potem pa se človek ubija za de-lom. Ne dobis ga za nobeno ceno.

Tako se je zgodilo s menoj. Pri-šel sem sem na obisk k svojim ro-jakom in sorodnikom, kot zave-den delavski trpin. Stavl sem jim prvo vprašanje o delavskih razmerah in povedali so mi, da zasluhujo pri delu, kjer polnijo vreče po \$10 do \$15, drugje, kjer meljejo kamenje ali v kam-nolomu pa po \$7 do \$10. To delo je od kosa, to je od vreče cemen-ta ali od voza kamenja, čimbolj delaš, več zaslužiš. Te številke pri-plači so tudi odgovorjale resnici, kar me je privedlo sem. V Penni sem imel skozi tri leta vedno eno delo in tudi primerne plače, da sem zaslužil po \$7, ali imel pre-naporno delo in preveč vlažno, zato sem si labral tu za nedolo-čen čas, kjer je bolj suho in bolj sračno delo.

Pa sem misljal, kako se je tedaj možko izrazil neki rojak: Ta pa ne bo dobil tukaj dela, jaz sem zato. No, dragi sotrpni, kaj si v tem na boljšem, ko si se v tem spotikal? Na ta način spravljaš sramoto sebe in celo naselbino ter storiš krivico slovenskemu tr-pinu, ki potroši čez \$100 za poto-vanje in iskanje dela v nadi, da si olajša svoje trpljenje in pride k svojim rojakom.

Rojaki, dokler bomo imeli take brezvestne med nami, moramo biti prepričani, da ne moremo do nikake koristne ideje. Dosti is-me med vas osebno poznam, ko ste prišli v James City, Pa., ko sem bil zaposlen tam v tisti tovarni. Prepričali ste se sami lahko, ka-ko smo ali vsem na roko, ko ste prihajali v slabih časih. Preskr-beli smo delo in vsakemu primer-no stanovanje ter nihče ni odha-jal s kritiko, da smo ga zaničeva-li in pritoževali proti našim pred-postavljenim gospodom. Ali tu kot sem sam prepričan, pa me iz-korščajo. Čital sem o takih lju-di po več slovenskih listih dopise, kako se ne treba boriti za neodvis-nost delavstva in proti kapitaliz-mu. Toda ali res delajo tako? Če

se delaven kaj slabega prigladi, pravimo v svojem prepričanju, da je kapitalistični sistem kriv. Kako bomo pa imenovali, če je delavec nesrečen radi nezavedne-ga in brezobzirnega postopanja njegovega sodelavca.

Ko človek umre, ga zapíšejo v neke črne bukve in ni ga več med nami, ravnotako je izgubljen za nas tak človek ter od njega ne smemo več pričakovati kaj korist-nega, temveč samo izdajstvo in pomoč kapitalistom k večjem iz-korščanju njega sotrpinov. Po-milovanja je vreden tak človek, ker v njem ni nikake razredne za-vesti. Narava sama deluje za na-predek in delavstvo napreduje iščo si svobode; tak delavec, ki izdaja sotrpina, pa nazaduje. Če oklije mladika, jo hoče takoj po-mandrat. Ako pride neškodljiv človek v naselbino, proč z njim; namesto da bi ga pridržal in pri-perbil podjetnikom, udriha po njem, samo zato da ga spravi proč. Po taki poti torej hodimo do svobode ...

Bil sem pričujoč v Clevelandu, ko so imeli v novem poslopju S. N. D. semenj. Videl sem naše ro-jake, žene in dekleta, kako ne-umorno so se trudili. Nekateri v kuhinji, druge pri prodajanju, streženju itd. Celi dan so rojaki delali v tovarni, potem pa se sve-čer in kričali pri razprodajanju na semaju, kakor kramarji ponu-ja je to ali ono stvar, da niso mo-gli niti govoriti, tako so bili sgr-ljeni. Tudi jas sem poiskoval sre-čo, pa me niso osebno posnali. Ko sem jim povedal, odkod sem, so mi stiskali prijateljski roke, rekoč: Dobrodošel nam iz Penn-sylvanije.

Kako bi pa sprejemal tak člo-vek, kot je v naše naselbine? Re-kel bi: Proč, ti iz grde Pennsylv-anije, ne maramo za te, sami la-hko opravimo brez tebe. Rojak, pot-ričaj se po prsih in pokačaj se ter malo pomisli, na kakem stališču smo delavci, h kateremu razredu spadaš tudi ti. Saj ni več svetov-ni vojne, ko se je brat bojeval proti bratu. Delavska mati, pa naj bo zamorska, italijanska, an-gliška ali katere si boš, je mora-la trpeti za svojega otroka, za-to da ga ji kapitalisti brajo in si po njega izkorščanju svoje žepe. Vsi enaki smo in tako bi morali v prvi vrsti skrbeti, da se delavec vseh narodnosti spoji-mo in se zblizamo. Pa če je tu zbliz-jevanje delavstva vseh narodov, ka-ko da bi se slovenski trpini med seboj črtili, ki smo si še toliko bližji.

Tako malo število Slovencev kot nas je tu, bi morali živeti v spoznajenju kakor hčere in si-novi enih starišev, ne pa v takem razkošu kot kaki divjaki. To je obžalovanja vredno. Premislite, kaj ste prišli do lepe ideje in si ustanovili samostojno društvo ter ga priklopili k eni najboljših organizacij, kar jih je v Ameriki, k S. N. P. J. Lepo je od vas, ki ste tega deležni. Naprednim sotrp-inom kličem, da nadaljujete s tem delom za naša boljše bodočnost. Jaz bom šel na roko v vseh stvareh, dokler bom med vami. Tiste pa, ki hočejo biti na prestoi, da bodo vladali kot kaki kra-lji in z božjo pomočjo, pa proč kot kake škodljive žuželke. Tisti, ki si deležen mojih ključastih črk, pa se ne utikaj v trpinove roke in ne izpuščaj njegovih žuljev, saj sam veš, kaka bolečina je to, kakor teče kri iz njih.

Zabav tu nimamo nikakih, pač pa po bližnjih naselbinah večkrat kaj priredimo. V bližini je mesto Canton, Ohio, ki šteje približno 90.000 prebivalcev, in je tam tudi več slovenskih družin. Ne vem, koliko jih je po številu. Pa tudi nekaj parov pristnih kraških de-klet je tam; zgovorne so in pri-jazne, posebno s takimi fanti kot sem jaz, ki sem ribniški kaplan. Za to jim gre vsa čast in pohva-la. Cantonski rojaki, posebno de-kleta, ostanite še dalje prijazne kot dosedaj.

Tam imajo društvo S. N. P. J., ki lepo napreduje.

S pozdravom vsem naprednim rojakom. — Jacob Skok.

Za kratek čas.

Kazimir (ko je zagledal sklju-čeno postavo, ki je stopila v sobo): No, kaj si prinesel, Jurček.

Jurček: Deset dolarjev sem prinesel Bogu.

Kazimir: Le daj hitro sem! (Jurček odide in odide.) Jera:

Jera (pride): Kaj?

Kazimir: Tu je deset dolarčkov. Vzeml, pojdi in kupi kokaš m

Delavstvo producira več kot rabi.

(Leland Olds za Fed. Press.)

Mazdni delavci v tovarniški in-dustriji imajo kot razred za pet-deset odstotkov več denarja za potrošenje kot so ga imeli pred letom dni. Tako pove zvezni de-partment za delo z ozirom na povprečne mezde in zaposlenost. Poročilo pokazuje, da so se plače povečale za \$6.000.000 na teden, kar je zaključeno po povprečnem preračunjenju plač v 766 tovarni-skih podjetjih in se tiče več kot pol milijona udeležencev. Za in-dustrijske prebivalstvo devet milijonov ljudi, neglede na uslu-benec pri transportaciji, rudar-stvu in v lesni industriji, bi to po-menilo, da je povišana njega na-kupna moč za 100.000.000 na te-den.

Povečana nakupna moč, sma-trajo, da je glavni faktor, ki po-življa sedanji industrijski polo-žaj. To pomeni, da ima ljudstvo na leto \$5.000.000.000 več za po-trošenje, torej gre več blaga na trg in je potrebna večja produk-cija. Iz tega vidimo, da večja pla-ča je prvi pogoj, da se industrija bolje razvija. Boljša plača utrju-je stalnejšo zaposlenost; cent, ki ga delavec več zasluži, ga več iz-da, kar za njega pomeni boljše življenje, več ugodnosti, za indu-strijalec pa večji trg in večji obrat.

Ta narastek v plačah pa ne po-meni, da so se za toliko več po-množile delavske plače, temveč da je toliko večje število delav-cov, ki so zaposleni. Od lanskega leta je za 24 odstotkov več ljud-stva zaposlenega po tovarnah, po-vprečna mezda pa je povišana za 19 in pol odstotka. Lansko leto v maju je bila povprečna plača delavca na teden \$23.64, letos pa je \$28.29.

Naslednji seznam pokazuje, za koliko so se povečale plače te-kom enega leta.

Industrija	Povpr. plača v maju 1922	Povpr. plača v maju 1923	narastek v odst.
avtomobilna	\$33.85	\$34.70	2.5
čevlarska	21.45	23.40	9.6
železniška (vozovi)	26.69	28.89	8.6
moška, oblačilna	23.97	30.54	24.5
bombarna	15.48	19.91	28.6
bavarska	20.19	24.57	21.7
nogavičarska	16.50	17.40	5.5
jekl. in želez.	22.08	30.90	39.8
usnarjska	21.12	24.87	17.6
papirna	23.35	26.69	14.3
svilarska	17.52	23.60	33.8
tobačna	17.95	18.01	0.3
volnena	23.19	28.15	21.3
raznootvorniška	23.64	28.29	19.3
železničarska	31.24	31.87	2.0

Povprečne navedene mezde so največ narasle valed tega, ker je zaposlenost stalnejša, a tudi ne-koliko povišanje mezd je zadnjih šest mesecev do maja gomoglo k večjemu številu zaslužka.

T. 15. aprila in 15. majem t. l. je bilo poročano od 1.279 večjih tovarniških podjetjih v deželi, da je zvišana plača, v aprilu je poročalo o tem 400 po-djetij, v maju pa 300 podjetij. To pomeni, da je v vsakem me-secu poročalo po poviški mezde najmanj dvajset odstotkov to-varniških podjetij. Mezde so se naj-več zvišale po livarnah, strojnih tovarnah, železnarnah in jeklar-nah, tekstilnih (bombažnih in volnenih) tovarnah, opekarnah in pri lesni industriji. Povprečno povišanje mezd v vseh industri-jah je 10.4 odstotka, od katerega je med mesecem majem posko-čila povprečna mezda za 3.8 odstot-ka.

Dasi je zaposlenost povečala in so tudi za nekaj odstotkov višje plače, delavci še ne morejo kupi-ti tega, kar producirajo, kar je glavni pogoj, da industrija ne za-stane. Toliko kupopili, kot zdaj producirajo, tudi nikdar ne bo-do, iz česar torej sklepamo, da je za uravnavanje industrije in sta-biliziranje razmer najbolj po-trebno skrajšanje delovnega časa, toda nikako zmanjšanje nakupne moči. In še tedaj, ko bi bil skr-čen delavnik, da bi ne bilo preko-merne produkcije, bi bil stabilni obrat industrije nezavaran, da-ker bo do podjetja lastovlasti zasebniki, ki jim je pred vsem drugim naj-bolj pri sreju velik profit.

kranjskih klobas, potem zanesl v cerkev, položi na oltar, nato pa sem prinesel.

Jera: Zakaj v cerkev? Oltar ni ledenica.

Kazimir: Ali ne veš, da duhov-nik živi od oltarja?

SLOVENEK CIVILNO POROČEN NA MESTU, KJER JE BILA PRED STO LETI PRVA ČIKAŠKA POROKA.

Pred Kirkovo mlarno na severni strani reke ob Michigan ave. je stavbilo prva hiša, zgrajena v čikaškem mestu. Tam sta se pred sto leti civilno poročila dr. Aleksander Wolcott in gdna. Ellen Marion Kinzie. In natančno na tem mestu se je vršila poročna ceremonija med Slovencem Frankom Vidmarjem, 6463 So. Central Ave., in gdno Marijo Lowe, 1235 W. Marquette rd. Z leve na desno: Sodnik Asa G. Adams, ki je zadržal zakonski voz, ženin in nevesta. Policař Henry C. Binder, odvetnik Willis Melville in priči.

Dr. Aleksander Wolcott, ženin na poroki pred sto leti, kakor ga je naslikala mrs. John Kinzie.

Stara Kinzijska palača, kakor je izgledala pred sto leti. Poroka pred sto leti se je vršila v stari Kinzijski palači. To je bila prva čikaška hiša. Pod njeno streho je bil rojen prvi belokožni mestni otrok-deklica. V tej hiši je bila tudi poročena. Poslopje je bilo dolgo vrsto let dom John Kinzijske družine. Hiša je bila opuščena l. 1834.

Chicago, Ill. — Če ste bili dne 20. julija eden izmed tistih stotisoč ljudi, ki so šli tisti dan preko mosta na Michigan Ave., ste lahko videli v oknu aliko, ki predstavlja prvo hišo v čikaškem mestu. Na spominski plošči iz bronaste plohe je napisana njena zgodovina.

Ali še iz drugih virov je bila hiša, ki je stala na sedanjem stavbišču Kirkove mlarne, velikega zgodovinskega pomenu. Pod njo streho je tekla zibelka prvega belokožnega otroka, rojenega v Chicagu — zibelka prve belopolne deklice. Ta je postala prva čikaška nevesta, in njena poroka se je vršila v hiši, katere sliko je bilo videti dne 20. julija zadnji teden v oknu severno reke in na vzhodni strani Michigan ave.

Ta hiša je bila dolgo vrsto let dom Johna Kinzijskega. V prvih dneh so ji rekli Kinzijska palača. Opuščena je bila l. 1834. in je kakor pravi bronasta plošča, kmalu razpadla.

Poročena sta bila dr. Aleksander Wolcott in gdna Ellen Marion Kinzie, in poročni dan je bil na 20. julija 1823 — odkar je dne 20. julija 1923 minilo natanko sto let.

Dr. Wolcott je bil iz države Connecticut. Bil je prvi čikaški zdravnik. Ob času svoje poroke je bil indijanski zastopnik tukaj.

Poročno ceremonijo je izvršil mirnovi sodnik John Hamlin. To je bilo osem let pred ustanovitvijo okraja Cook, in tedaj tedaj je bil ta neorganizirani kraj prideljen okraju Fulton.

„V l. 1823, sta bila reka Sanramon in okraj Fulton severni meji civilizacije,“ kakor pravi

William Bross v svoji 'Zgodovini čikaškega mesta'. 'In v tistem kraju je bilo malo prebivalcev. Cel severni del države je bil pod gospodstvom volka in divjaka.

Sodnik Hamlin je prijel na konju iz divjin okraja Fultona v naselbino Fort Dearborn, pod katerim imenom je bilo tedaj znano čikaško mesto.

Vsi, kar jih je bilo v mestu, oziroma bolje rečeno v naselbini, so bili povabljeni na ženitovanje. Ali je koga manjkalo, ali ne, ni povedano v starostnih čikaških mesta. Fort Dearborn je bil izprazen par tednov pred poroko, drugače bi se bil vdeležil ženitovanja gotovo tudi posadniki in lastniki in prostaki.

Imena tistih, ki so se vdeležili tistega ženitovanja, so naslednja:

Mr. in mrs. John Kinzie, nevestini starši; John, Harris in Robert Kinzie, nevestini bratje; Maria Indiana Kinzie, nevestina sestra; James Kinzie, nevestin polbrat; mr. in mrs. Jean Baptiste Beaubien pa sin Madore Beaubien; francoski trgovec Du Pin in njegova žena; zadnja je bila vdova po Karlu Leeju, ki so ga skalspirali Indijanci v Fort Dearbornu v mesecu aprilu l. 1812; David McKee, 'vaški kovač', ki je bil dospel šele pred kratkim; Joseph Porthier ki je bil pomagatelj poprej omenjenega kovača; Victoire Genevieve in Jean Baptiste Mirandeau, Kinzijske slušničad; Antoine Oilmette in žena.

Poleg teh sta bila tudi indijanska poglavarja Billy Caldwell (Sauganash) in Aleksander Robinson (Che-chepinqua). Oba sta bila sina angleških oficirjev, ki sta se oženila s Indijankama, in oba sta igrala veliko vlogo v zgodnji čikaški zgodovini.

Poroča dr. Wolcotta in gdne. Kinzijske je bila najznamenitejši družinski dogodek, kar se jih je pripetilo v naselbini od ustanovitve Fort Dearborna l. 1803. sem. John Kinzie, imenovan 'oče čikaškega mesta', je prišel sem-kaj l. 1804, spomladi. Njegova hči Ellen Marion je bila rojena v mesecu decembru 1805. Potemtakem se ni bila stara prav 18 let, ko se je poročila.

Dr. Wolcott je bil rojen v Windsoru, Conn., l. 1790. Gradual je na Yale ter se potem posvetil medicinskim študijam. L. 1812. je bil pomočni zdravnik v zvezni armadi.

Dr. Wolcott je spremljal generala Lewisa Cassa, ki je bil teritorialni guverner v Michiganu, in znamenitega potovalca Henryja R. Schoolcrafta na njunem potovanju poleti l. 1820. To ga je privedlo v Chicagu, kjer je potem ostal do svoje smrti.

Kinzijska družina je bivala v Detroitu, dokler se ni l. 1816. vrnila v Fort Dearborn. Ko je bila Ellen Marion stara okoli 10 let, so jo starši poslali v Middletown, Conn., v šolo. Tamkaj se je seznanila z Wolcottovo družino.

In ko je dr. Wolcott prišel v Fort Dearborn, ga je prva pozdravila Ellen Marion Kinzie, stara 15 let. Opisana je kot jako lepo deklica, in brezdvomno stanjena lepota in ljubeznost tako vplivala na mladega zdravnika, da se je zaljubil vanjo ter se za stalno naselil v fort dearbornski koloniji.

Tisti, ki so se vdeležili ženitovanja, so rekli, da so doživeli tedaj najlepši dogodek v svojem življenju. Po veliki pojedini je smel nevestin oče svoje gosli s steno ter zalgal razne pisane poskočnice, kakor n. pr. "Monie Musk", "Old Zip Coon", "Pop goes the Weasel", in "Hell on the Wabash".

Dr. Wolcott je umrl jeseni l. 1830. Kmalu za njim je pobrala smrt njegovo edino hčer. Vdova je ostala v Chicagu do prihodnje pomladi. Tedaj je odšla bivat v Green Bay k svoji sestri, ki je bila žena generala Hunterja. Leta 1836. se je omožila s Georgem C. Batesom iz Detroita ter potem umrla l. 1860.

In dne 20. julija 1923 se je, kakor kaže slika odzgoraj, civilno na tistem zgodovinskem mestu poročil Slovenec Frank Vidmar. Če bi on povabil celo čikaško mesto na ženitovanje, kakor ga je pred sto leti ženin dr. Wolcott, bi prav gotovo ne zadostovalo ene same gosli, niti ne en sodček takozvanega približnega piva. (Klišeje nam je dal list "Tribune" na razpolago.)

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Stavka rudarjev in jeklarskih delavcev v Novi Škottiji se nadaljuje. Proč od tega kraja!

Stavka telefonistov v vzhodnih državah je še v teku.

Spodnja stavka mornarskih in pristaniških delavcev, organiziranih pri I. W. W., je izbruhnila v vseh ameriških pristaniščih. Tako poročajo iz gl. stana te organizacije. Stavka je politična in pridržuje političnim jetnikom v Kaliforniji in Texasu.

Organiziranje jeklarskih delavcev pod vodstvom Ameriške delavske federacije je v teku. Organizatorji so na delu v Chicagu, Clevelandu in Bethlehemu, Pa. Čikaški distrikt vključuje South Chicago, East Chicago, Gary, Ind., Hammond, Chicago Heights, Kewanee in Joliet. Približno 300.000 neorganiziranih delavcev dela v teh distriktih. Geslo organizatorjev je: Osemurnik in povišanje mezd.

Električarji v Fairmontu in Iaraburgu, W. Va., so zastavkali. Zahtevajo 20 odstotkov meznega povišaja.

5000 delavcev v papirnicah v Holyoku, Mass., je moralo prenehati s delom, ko je zastavkalo 150 električarjev, katerim noče družba povišati mezde.

Tiskarski delavci v Chicagu, člani tipografske unije št. 16, bodo še te dni glasovali, če zastavkajo. Delavci zahtevajo 55 za 44 ur dela v tednu podnevi in 55 za 40 ur ponoči. To pa ne velja za tiskarne, katerih lastniki izdajajo časopise. Delavci v teh tiskarnah zahtevajo 60 za 42 ur dela v tednu podnevi in 65 za ponočno delo, čas in pol za česurno delo in odpravo skordnega dela.

Zvezni sodnik Carpenter je s začasnim odlokom (injunction) prepovedal odbornikom in organizatorjem krojaške unije I. L. G. W. U. organiziranje delavcev pri Mitchell Bros. Co. v Chicagu. Unija se je pritožila na višje sodišče.

FRANCISCO VILA UMORJEN.

(Nadaljevanje s prve strani.)

padel in Madero je bil predsednik. Leta 1913. je Huerta dal umoriti Madera in se polastil predsedništva. Bila je druga revolucija, katero sta vodila Carranza in Obregon (sedanji predsednik Me-

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izviševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Calahar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blaginjski John Vagrich, urednik glasila Jaka Zavrtalnik, upravitelj glasila Filip Godlap.
POROTNI ODESEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenbar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Torfoll, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gortch, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
BOLNIŠKI ODESEK:
OSREDNJA OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambroski, Box 306, Moon, Pa., John Grodski, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Cross, Kans., za jugoslovan. Max Marx, Box 106, Buhl, Minn., za severoslovan. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.
Nadzorni odbor:
Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 2600 Presser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.
Združitelni odbor:
Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Green, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Shch, 6404 Orion Ct., Cleveland, Ohio.
VENOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.
POZOR!—Korrespondenca v gl. odboru, ki dolga v glavnem uradu, se vrli tabele!
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izviševalnega odbora in jednote volko se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjsništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izviševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, 6149 St. Clair St., Cleveland, Ohio.
Vsi posli na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, natančno, oglas, napovedi in spisi vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

hike) proti uzurpatorju. Villa se je pridružil Carranza in zopet zbral armado peonov. Imel je topot preko 30.000 moš in smagoval na celi štiti proti jugu. Mesto za mestom mu je padlo v roke. Zmagal je Carranza in Huerta je pobegnil. Villa se je pa sprl s Carranza in dvignil orožje tudi proti njemu. Celih šest let je kljuboval Carranzovi vladi, ki ga ni mogla ušugati. Bil je v Čivavi, v hribih, kjer je banditoval v mladih letih in vsak čas je planil na vladno posadko tepatam, katero je natepel, včasih je pa moral bežati. Večkrat je bil ranjen. Ko so Mehikanci leta 1916. napadli Columbus v Novi Mehiki in ubili 22 Američanov, je bil Villa obdolžen, da je vodil napad. Ta napad je povzročil, da so ameriške čete z generalom Pershingom na čelu prekorščile mejo z namenom, da ujamejo Villu. Čete so prodirle do Parrala, toda Villa se je umaknil daleč pred njimi.

Kmetom v Nemčiji ni slabo.

Freiburg, Nemčija. — (Fed. Press, Poroča Louis P. Loehner.) — Med kmečko in industrijsko Nemčijo je velikanska razlika. Doim mestno prebivalstvo trpi valed vojne in njenih posledice kakor je malokatero ljudstvo še trpelo, uživajo ljudje na deželi dobre čase, kakršnih ni bilo niti pred vojno.

Pravkar sem prehodil vso ono romantično sekojo Nemčije — Schwartzwald (Črni gozd). Nisem pričakoval tega, kar sem videl. V industrijskih sredstvih Nemčije, kot je Berlin, Halle, Magdeburg, Leipzig, Hanover, Hamburg in Poruhrje ter Porenje, kjer je proletarec kakor čebel v panjih, ne vidi človeka danes drugega kot bečo, trpljenje in obup. Ali tu v Črnem gozdu so ljudje zadovoljni in srečni. Zemlja rodi dobro in kmetje dobivajo lep denar za pridelke. Nemški farmer ni tako zabit, da bi ne poznal mednarodnega denarnega trga, zato računa za svoje blago v — ameriških dolarjih. Menda je nemški kmet celo svoje kokoši lažljal v valut, kajti ena jaja se tudi ravna po dolarju! Kmetje so dobro poučeni o stanju marke in ne čakajo, dokler je prepozno. Z delavcem v mestih je drugače; ta ve, da je marka zopet padla, kadar pride v prodajalnice ali mesnice in mora plačati višjo ceno.

Hiše kmetov so v dobrem položaju. Mnogi kmetje so bili zadovoljni ob času, ko je začela padati valuta, danes so pa prosti dolga, ker so ga že davno odplačali v papirju. Dolgovi so znašli smešno nizke vsote, ko je ležla vrednost denarja navzdol.

Večina kmetov ima gozdove. Les je danes silno drag v Nemčiji. En sam hrast prinese kmetu — milijon mark.

Neki zdravnik na deželi mi je pravil, da kmetje neradi plačujejo njegovo postrežbo v gotovini, ko je moral nastaviti višje cene. Nato je določil cene v blagu: tri funte masla za navaden obisk, prašica za porod itd. Kaj pa pošno kmetje s markami, katerih dobe na kupe, da bi jih lahko vozili kakor seno? Kakor hitro dobe denar, ga takoj izdajo za razne potrebne in nepotrebne reči. Kupujejo klavirje, bufeje, preproge in fina pohištva. Kmečka stanovanja v Črnem gozdu so danes opremljena tako bogato, da mora kmete zavidati marksiki gospod v mestu. Nekateri kmetje nakupijo po več kovov enega in istega pohištva v nadi, da jih prodajo, ko bo imel denar zopet večjo vrednost.

Če bi se jaz hotel stalno naseliti v Nemčiji, bi postal kmet!

Mexico City, 21. jul. — Predsednik Obregon je izrekel globoko obžalovanje, ko je dobil vest o umoru Ville. Brzojavil je gen. Martinezu, naj skrbi, da bodo morile prijeti in kaznovani.

Paris, 21. jul. — Francoska vlada je končno morala vpoštevati železno voljo francoskih delavcev in izpustiti iz ječe Jeana Martija, bivšega pomorščaka, ki je vodil revoluto na francoski bojni ladji v pristanišču Odese leta 1919. Marti je bil petkrat izvoljen poslanecem v parlamentu na komunistični listi, ko je bil v zaporu. Vlada je vsakokraj razveljavila njegov mandat, nazadnje se je pa le morala udati in priznati njegovo poslanstvo.

Lev Tolstoj: Rodbinska sreća.

Prvi del.

(Dalje.)

"A zakaj se je bal ljubiti drugog?" rekla sem komaj ališino, premagujući svojo razburjenost. Glas mi je bil miren, ali njemu se je gotovo zdel žaljiv. Odgovoril je z izrazom bolešnim skoraj razdražljivim:

"Vi ste mladi — a jaz nisem. Vam so ljube igrače — a jaz potrebujem česa drugega. Igrajte se, pa ne z mano, meni bi pri tem ne bilo dobro in tudi vi bi se tega pozneje kesali. — Sicer pa je vse to brez smisla in vi dobro veste zakaj odhajam; toraj ne govoriva več o tem, prosim vas."

"Ne govoriti hoče!" odvrnila sem in glas se mi tresel. "Rečite mi samo, jo je ljubil, ali ne?"

On ni odgovoril. "Ako je ni ljubil, zakaj se je igral z njo kakor z detetom?" — vprašala sem dalje.

"Da, da, A. je bil kriv"; odgovoril je urno mi posegaj v besedo. "Ali vse je bilo končano in razila sta se, kakor prijatelja."

"To je strašno! Kaj, mar ni druge rešitve?" Komaj sem izpregovorila te besede, že sem se jih prestrašila.

"Da, je," odrekel je on, razkrivaje svoj ganjen obraz in zroč nazivnost meni v oči. "Sta dve različni rešitvi. Toda za Boga, ne segajte mi v besedo ter me poslušajte mirno in razumeli me boste." Vstal je, prisiljeno se nasmajal ter nadaljeval: "Neki pravi, da je A. zblaznil, ker je B. nespametno ljubil in ji izpovedal svojo ljubezen... Ona se mu je tudi le smejala, ker njej je bila to le zgolj šala, a zanj pa je bila to usoda celega življenja."

Zgrnila sem se in hotela ga zadržati, hotela mu reči, da za me naj ne govori tako laskavo; toda zadržal me je ter položil svojo roko na moje.

"Čakajte malo!" prošil je s tresočim glasom: "drugi pa pravijo, da se je ušalila nad njim, da si je revica, ne poznavačice življenja in ljudi, domisljevala, da ga vendarle more ljubiti in je privolila postati njegova žena. — A

on, izgubivši razum, verjel je — verjel, da se mu življenje začenja pomlajevati, ali ona bo še le pozneje spoznala, da ga je prekanila in da je prekanil tudi on njo... Nu, ne govoriva več o tem!" zvršil je, očitno brez moči, da bi dalje govoril ter začel hoditi gori in doli.

Dejal je "ne govoriva o tem!" jaz sem videla, da z vsem hrepenenjem svoje duše pričakuje moje besede. Hotela sem govoriti, pa nisem mogla, nekaj me je dušilo. Ozrla sem se nanj: bil je blede in dolnja ustna se mu je tresla. Bilo mi ga je žal, pa sem le siloma premagala, da sem otresla raz sebe moro, ki mi ni dala govoriti ter začela s tihim, komaj ališnim glasom: "A tretje rešenje?" rekla sem in beseda mi je zastala.

On je molčal. Čez kratko pa sem nadaljevala: "A tretje rešenje je, da je ni ljubil, marveč jo onesrečil... onesrečil... pa si še domisljeval, da sme to storiti, oditi in se ne ponašati s tem... Vam, a ne meni, bila je vse to šala!... Jaz sem vas ljubila že od prvega dneva!" ponovila sem in pri besedi "ljubila" preobrnila se mi je glas v divji vzklík, da sem se ga kar prestrašila.

On je še bledejši stopil meni nasproti, usta so se mu še močnejše tresla in dve solzi sta mu kanili po obrazu.

"To ni bilo lepo!" zakričala sem skoraj, šuteča, da me gorke, zadržane solze hote zadušiti. Hotela sem vstati in oditi, ali on me ni pustil. Glava njegova ležala je na mojih kolenih, poljubljala je moje roke, ki so se mi tresle in njegove solze kapale so na nje.

"Moj bog, ko bi bil to prej vedel!", vzdihoval je.

"S čim sem si to zaslužila?" gvorila sem sama v sebi in sree mi je plavalo v blaženosti... v čisti sreči, katere je preminila že davno in se nikdar več ni povrnila.

Čez pet minut pozneje pohltila je Sofija gori h Katri in kričala po vsej hiši:

"Naša Marica hoče vzeti Sergija Mihajliča!"

V.

Ni bilo vzroka odlašati najine svatbe; ni on, ni jaz si tega ni

sva želela. Katra je sicer hotela iti v Moskvo, da bi tam naročila in nakupila vsega, kar bi bilo potrebno in tudi njegova mati je želela, da bi si poprej, nego se ožen, kupil novo kočijo in potrebne pohištve; ali midva sva ostala pri tem, da bi se vse oskrbelo pozneje, če je še le neizogibno potrebno in svatba bi se naj obhajala štirinajst dni po mojem godu. tiho, brez priprave, brez gostov, brez mladeničev, brez lampenja in vsega, kar po običaju pripada k svatbi. Sergij Mihajlič mi je pripovedoval, kako je bila njegova mati s tem nezadovoljna, da bi se svatba vršila brez godbe, brez nakupa škrlat, brez oprave in prenovljanja cele hiše, po vsem nasprotno kakor se je vršila njena svatba, ki je veljala trideset tisoč rubljev. — Pravil mi je, kako je ona resno in tajno brskala v svojih škrlatih in se posvetovala z gospodinjo Maruško o nekakih prepogah, zavetih, čajnikih in drugih rečeh, k najinej sreči neizogibno potrebnih.

V naše hiše je Katra z mojo dojkjo Kuzminišo delala leto tako. Pred njo se o tem ni smelo tako lahkomišno govoriti. Bila je prepričana, da si midva pomenkovala se o svoji prihodnosti, lahkava in se norčujeva, kakor je to prirojeno ljudem v takšnem položaju; da bode najina bodočnost odvisna le, od pravičnega kroja perila, pogrnjal in pomiznic. Med "Prokovskim" in "Nikolajkim" menjavala so se vsaki dan poročila o tem, kaj se je prijavljalo in kako se naj napravi. Ali če tudi so Katra in njegova mati delale vse po dogovoru in v sporazumu, opažalo se je vendar da vlada med njima nekakošna neprijeteljstva, toda nadmerno previdna diplomacija.

Njegova mati Tatijana Simonovna, s katero sem se sedaj seznamila bližje, bila je stroga gospodinja; gospa stare šole. Ljubila je je, ne samo valed dolžnosti, kakor sin, marveč ljubila je kakor čuteč človek, smatrajoč jo za najboljšo, najmodrejšo, najdobrotljivejšo in najbolj ljubečo žensko na svetu. Tatijana Simonovna bila je nama vedno dobrotljiva, posebno pa meni ter se je veselila, da se nje sin oženi; ali ko sem jo obiskala kot nevesta,

zdelo se mi je, da mi hoče očitati, da bi njen sin lahko dobil še boljše nevesto in da storim prav če se tega vedno spominjam. In jaz sem jo razumela in se strinjala z njo.

(Dalje prihodnjaki.)

Imena ameriških ulic.

(Jugoslavanski oddelak FLIS.)

Pred par leti je federalna poština uprava izdala debelo knjigo, vsebujočo seznam uličnih imen v najvažnejših mestih Združenih držav, v svrhu da se poštarjem olajša dostavljanje onih pisem, katerih naslov ni bil natančno naveden. Ta knjiga ni le koristna, saj ameriška pošta slovi po svoji iznajdljivosti v dostavljanju pisem s najbolj čudno popačenimi naslovi. Pregled seznama je tudi precej zanimiv in zaben.

Navadno mislimo, da je "Main Street" (Glavna ulica) najbolj značilno ulično ime v Združenih državah. Saj beseda "Main Street", vided slovitega Sinclair Lewisovega romana istega imena, je že postala proverbialna kot znak ameriškega malomeščanstva. Res pa je, da ni "Main Street" najbolj pogosto ulično ime. Največ ulic in trgov v važnejših mestih je imenovanih po prvem predsedniku Združenih držav, Washingtonu. V poštenu seznamu se to ulično ime ponavlja 1023-krat. Še le za njim prihajajo ulična imena, kot "Park" (881krat), "Maple" (868), "Main" (836), "Oak" (760), "Walnut" (743), in "Lincoln" (734). To je sedmorica najbolj popularnih uličnih imen v Združenih državah.

Imena, ki se najbolj rabijo za pokrščenje ameriških ulic, so bržkone ona bivših predsednikov Združenih držav, Washingtona in Lincolna smo že omenili. Ime Jeffersona, sestavitelja Izjave neodvisnosti in tretjega predsednika Združenih držav, se pojavlja 588-krat. Po Jeffersonu najbolj popularen je sedmi predsednik Jackson; dal je svoje ime 546 ulicam. Za njim prihajajo imena četrtega predsednika Madisona, (532krat) in trindvajsetega predsednika Harrisona (465krat). To zadnje ime je sicer nosil tudi deveti predsednik Združenih držav, ali ker je ta-le predsednik umrl le mesec dni, treba imena Harrisonovih ulic pripisati poznejšemu predsedniku. Po Harrisonu prihaja ime drugega oziroma šestega predsednika, Adamsa (400-krat) in za tem imo petega predsednika Monroea očeta slovite Monroeve doktrine, političnega načela, ki zabranjuje evropskim velelastim vmešavanje v posle ameriškega kontinenta.

Imena drugih slavni Američanov seveda tudi jako popularna kot ulična imena. Po Franklinu, tiskarju, državniku in iznajditelju, je poimenovanih 673 ameriških ulic. General Grant, slavni vojakovodja civilne vojne, ima 467 ulic na svoje ime.

Imena bitk niso nič kaj posebno popularna ulična imena. Buena Vista, kjer je general Taylor zmagal nad Mehikanci, je poslavljena v 51 ulicah, in Saratoga, okraj v državi New York, znana v zgodovini po dveh bitkah, tekom vojne za neodvisnost, je dala ime le 35 ulicam.

Imena pesnikov in pisateljev ne je Združenih držav, ampak tudi drugih dežel, so priljubljena kot ulična imena. Ime, ki se največ pojavlja, je ono velikega škotskega romanopisca Scotta, imamo 200 ulic njemu v čast imenovanih. Za njim prihaja Irving, prvi veliki ameriški pisatelj, s 175 ulicami. Med glasbeniki se zdi, da je Wagner najbolj priljubljen, dal je ime 31 ameriškim ulicam.

Drevje in sadje jako pogosto

pojavi se v uličnih imenih. Javor (maple) daje ime 868 ulicam, hrast (oak) 760, oreh (walnut) 743, smreka (pine) 708 in kostanj (chestnut) 539 ulicam. Nadalje je 448 Cherry (črešnja) street, 203 Orange (pomaranča) streets in 148 Plum (sliva) streets.

Mnogo ameriških ulic nosi ime po kaki inozemski deželi. Tako je 60 ulic imenovanih po Holandskem, 12 po Norveškem, 10 po Poljskem, 7 po Češkem, 2 po Italiji, in po ena po Nemški, Avstriji in Rusiji.

Dostikrat se pravi, da Združene države, ker so razmeroma nova dežela, nimajo onih čudnih posebnosti, ki v starem svetu tako vzpodbujajo domišljijo. Ta sicer prozaični seznam uličnih imen glavnih ameriških mest ravno ne potrjuje tega vtisa. Kajti v njem človek lahko najde najbolj čudnih in žaljivih imen. Tako najdemo v Concordu, N. H. ulico, ki se imenuje Hot Hole Road (česta vroče luknje); Philadelphia ima Mad Puddle Lane (stezo nore luže), dočim imata Baltimore in Washington, D. C., ulico z imenom Pig Alley (svinska pot). Precej točno diši Pork Steak Alley (pot svinjskega pečenke) v Washingtonu, D. C., in Saginaw v Michiganu ima svojo Toothpick Avenue (zobotrebecova cesta). Pusteč za seboj ta pregrešni svet, prihajamo do rajskih poljan (Elisian Fields) v New Orleansu, in rajskih (Paradise) ulic, cest, stez, trgov in šetališč je vsepovsod po Združenih državah.

Ali so pustili tudi Jugoslavlani kak znak v imenih ameriških ulic? Ni tega mnogo, ali vendar tudi mi nismo brez "svojih" ulic v Združenih državah. V manjših naselbinah je gotovo več ulic, ki spominjajo na nekaj jugoslovenskega; tako na pr. najdemo v Laekawanni, N. Y., Croatia Street in Serbia Street. Ampak če se oziramo le na gori omenjeni pošt-ni seznam uličnih imen v najbolj važnih mestih, najdemo, da ima Belgrad nič manj kot deset ulic sebi v kredit. Philadelphia, Pittsburgh in South Bethlehem, vsi v Pennsylvaniji, imajo svoj Belgrade Street. Zdi se, da je Belgrad posebno priljubljen v Bostonu, kajti tu najdemo kar dve Belgrade Avenue v dveh raznih mestnih okrajih in en Belgrade Road. Springfield, Mass., ima svoj Belgrade Place in Augusta v državi Maine svoj Belgrade Avenue najdemo tudi v Mankatu, Minn., in San Franciscu. Zagreb je poštečen z Agram Avenue v Pueblu, Colorado. Nashville, Tenn., ima Balkan Avenue in ulic, imenovanih po Macedoniji, je v treh mestih. Na naš Jadran spominja 10 Adrian Streets, 2 Adrian Avenue, en Adriatic Street in ena Adriatic Avenue. Kar se tiče odličnih rojakov, ki so zasloveli v Ameriki, navaja seznam štiri ceste, imenovane po slavnem slovenskem misijonarju škofu Baragi, in sicer Baraga Street v Grand Rapidsu, Mich., in Marquetteu, Mich., ter Baraga Avenue v Buffalu, N. Y., in Marquetteu, Mich. Po iznajditelju na elektrotehničnem polju Nikoli Tesli, doma iz Like, nosi ime neka ulica v Bostonu, Mass., in nekaj časa sem tudi neka ulica v Brooklynu.

Imena bitk niso nič kaj posebno popularna ulična imena. Buena Vista, kjer je general Taylor zmagal nad Mehikanci, je poslavljena v 51 ulicah, in Saratoga, okraj v državi New York, znana v zgodovini po dveh bitkah, tekom vojne za neodvisnost, je dala ime le 35 ulicam.

Imena pesnikov in pisateljev ne je Združenih držav, ampak tudi drugih dežel, so priljubljena kot ulična imena. Ime, ki se največ pojavlja, je ono velikega škotskega romanopisca Scotta, imamo 200 ulic njemu v čast imenovanih. Za njim prihaja Irving, prvi veliki ameriški pisatelj, s 175 ulicami. Med glasbeniki se zdi, da je Wagner najbolj priljubljen, dal je ime 31 ameriškim ulicam.

Drevje in sadje jako pogosto

IZ SOVJETSKE RUSIJE.

Protivarska propaganda.

Zadnje čase se je skoraj po vseh rudarskih okrožjih Aleksandrovo Gruševskega okraja v Dolini Doneca pojavilo močno protivarsko gibanje. Iz barak, kjer stanuje delavstvo so vrgli vse molinice, oziroma izpraznili prostore molinice in kipi in podobami ter sedaj sami prebivajo po cerkvah. Pri rudišču "Svetovna-komuna" so spreminili cerkveno poslopje v šolnico. V postopku preinjevanja semenišča, kjer so vzgajali duhovščino, so zdaj uradi sovjet-skih oblasti in velika cerkev Gruševskemu je spremenjena v centralno knjižnico. Samo ena cerkev je ostala pri rudiščih Makarjevskavega, a delavci so sklenili tudi to uporabljati v izobraževalne namene. V splošnem je proti verska propaganda po vsem okrožju Doneca že pokazala posledice. Mesto pohajanja v cerkev hodijo ljudje v šolo in k shodom. Duhovščina se je silno upirala temu početju delavstva, pa so jo večinoma iz vseh rudniških okrožij izgnali.

Za obdelovanje vrtov se je ruska poljedelska komisija vlade obrnila na veliko tvrdko Louisa Spata v Berlinu, katere se peča z umstvenim obdelovanjem vrtov in parkov. Umnemu vrtnarstvu posveča sovjetska vlada veliko pozornost.

Produkcija nafte s okrožju mesta Baku je dosegla v maju 19 milijonov pudov, dočim so jo producirali tekom meseca aprila 17 milijonov pudov. Zadnji dve leti je bila toliko produkcija, da prekna predvojno.

V Kamčatki so odkrili nove oljne vrelce, kakor poroča "Ekonomska živa". Vlada je takoj poslala ekspedicijo, ki bo proučevala otvoritev novih oljnih vrelcev.

300 traktorjev je dospelo meseca maja v Odeso, ki so bili nakupljeni v Ameriki in na Angli-kem. Polag tega je v odeskem pristanišču parkirano tristo tonami poljedelskega orodja, ki je namenjeno v Ukrajino.

Ali val, kakaj se tvoj deček tako rad potapa s drugimi dečki in uganja razne "porednosti"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenetike", katero dobiš pri Književni matici SNPJ.

Kot izvrstno zdravilo za prebavo in grančec — jemljite

Severa's
Balzol

(prej znak kot življenski balzam)

Priporočen za

neprebravljane, zastarela z-prija in očiabelosti.

Cena 50 in 85 centov.

Vprašajte svojega lekarnarja.

W. F. SEVERA CO.

CEDAR RAPIDS, IOWA

ZA KUHANJE PIVA

DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcnejši. Dobiti je tudi skrbno sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavljamo naročilo po pošti, točno v vsi kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih delavnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Njeno življenje.

Fovest — Spisala Zofka Kveder-Demetrovič.

Knjževna knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

"To pot že jaz naklestim fanta in poštemu mu jih dam, da si zapomni," je sklenila v svojem sre in odšla je ven ga iskat.

Imela je trdo roko, toda Rajko se ni branil. "Kaj je mama legla v posteljo?" je vprašal, ko je bila procedura temeljito končana, "Kaj mislite, da bo bolna?"

"Čudno bi ne bilo," je zagodrnjala Lena in odšla v kuhinjo.

"Čuden fant," je mislila; "vseeno ima dobro sree; vedno bi moral stati čuvaj za njim in ga suvati na pravo pot... Še mnogo skrbi bova imeli z njim..."

XII.

Tisto leto, ko je končal Rajko ljudsko šolo, ga je poslala Tilda na počitnice k bratu, ki je bil takrat že premeščen v Gradec.

Pisala mu je prej, da sicer za silo izhaja, vendar nikakor ne more sama brez pomoči izdrževati obeh otrok v mestnih šolah. Stanujeta sicer lahko doma, a treba je obema kupiti mesečno karte za tramvaj, ker izgubita drugače preveč časa s hojo v šolo ajutraj in zvečer domov. Obe-dovati morata seveda v mestu in tudi obleka in obutev staneja mnogo več denarja, kakor če bi sedela doma. Nekaj se morata učiti, da si bodeta mogla ustanoviti pozneje lastno ekzistenco. Minica je končala meščansko šolo in polje zdaj obrtno šolo. Veseli jo ročno delo, vezenje in šivanje. Če se imeli, lahko ostane morda potem pri njej doma. Sicer se dobro uči, ali ona misli, da je bolje, če si izbere tak poklic, ki ji bo dovolil, ostati doma, nego če postane učiteljica ali telefonistka, komptoristka ali kaj podobnega. Slabotna je, tudi pozneje bo potrebovala nege. Doma ima, če drugega ne, vsaj čist zrak in dobro mleko. A Rajko mora dovreči vsaj par šol, potem se bo še videlo, kaj z njim. Do zdaj ni proslila nobenih podpor od nikogar, zdaj je prisiljena na to zaradi otrok. Ne zahteva mnogo; če ji da vsak dan po pet goldinarjev na mesec; bo dovolj; sicer njeneje moša, Robert, ji bo poljil deset goldinarjev. Pisal je, da bi ji dal več, a da mora podpirati družino svoje žene, ki je obubožala; tudi sinova da ga staneja veliko denarja in posestvo ne nosi več toliko kakor nekda. Ali njej dvajset goldinarjev na mesec zadostja. S to podporo si upa za gotovo postaviti oba otroka na lastno nogo.

Brata sta ji odpisala poveljno in tisti, ki je bil v Gradcu profesor, je celo povabil Rajka k sebi na počitnice, da ga malo spozna in malo pri-pazi nanj, da se nekoliko pripravi za srednjo šolo. Rajko se namreč ni posebno dobro učil in četrti razred je moral ponavljati. Ne zaradi pomanjkanja talenta, ampak zaradi nemarnosti in lenobe. Tilda je brez uspeha posila nanj in ga priganjala h knjigam in učenju.

Vse to je odkritoreno pisala bratu v Gradec in ni zatajila, da ji dela dedek velike skrbi za bodočnost. Prav vesela je bila in hvaležna, da ga je povabil brat čez počitnice k sebi. Upala je, da bo nova okolica vplivala nanj. Tudi je brat po očetu resen in značajan mož, ki bo znal zbuditi v dečku potreben respekt.

Resno je govorila s sinom tiste dni, ko se je pripravljala na pot k stricu. Prošila ga je in zakinjala, naj ji v Gradcu ne dela sramote. Pripovedovala mu je o svojem očetu in o bratih in izkušala zbuditi v njem željo, da jim postane podoban.

Po obrazu si popolnoma po naši rodbini. Bodi še po duši! Tudi za te bo dobro. Izpolnjevanje dolžnosti je vir prave sreče. Strasti samo hipno omotijo, opojijo, ali konec tistega, ki se jim podaja, je žalosten. Glej, nikoli ti še nisem govorila o tvojem očetu, čeravno si me mnogokrat, prečesto spominjal nanj. On je bil nadarjen človek, ljubezniv je bil in dobrega sree. Ali ni se znal očuvati strasti, ni znal premagati izkušnjav in ugonobilo se ga, uničilo. Ti veš, da je umrl v ječi. Spominjam te nanj že zdaj, ker si podedoval mnogo njegovih lastnosti. Njegovo priarčnost imaj, ali tudi slabost in površnost njegovo. Čuvaj se tega, bori se! Otroci si še in vendar nisi več otrok. Že sam zidaš zdaj temelje svoje bodočnosti. Pazi na se! Malo laž imaš se le, ali verjemi, da si svoji materi prizadel že mnogo bridko uro in marsikatero noč sem brez spanca s strahom v srečju premisljala o tvoji usodi. Praviš, vsak dan mi zatrnjuje, da me ljubili. Ljubi me resnično! Tudi jaz te ljubim, najbolj te ljubim izmed vseh svojih otrok. Že ko si se rodil, sem te ljubila bolj kakor prve tri otroke. Tvoja sreča bo moja sreča. Če ugonobiš sebe, ugonobiš tudi mene."

Tako mu je govorila. In še, ko ga je spremljala v mesto na kolodvor, ga je rotila, naj vsaj teh par tednov pri stricu pazi na se, naj se pramaguje, naj ga sluša.

"Dobro je, kakor je bil tudi moj oče dober, a tudi strog je, kakor je bil moj oče strog. P-o-šten je in resničen. Bodi vesel pri njem, razposajen bodi, če ne moreš drugače. Smej se, kriči, skači; če se stepeš z dečki, če kaj potereš, če si razgredel obleko, če razbiješ okno v svoji živ-nosti, vas bo razumel in odpustil ti bo, to vem; daš je bil sam že kot otrok resen in vedno miren, dostojnega vedenja. Ali le enega te prosti, nikar se ne laži, niti za šalo ne, za nič na svetu ne! Ti se lažai kar tako iz nepremišljenosti, raztresenosti, lahkomišelnosti, a pri nas doma je bila laž greh, za nekaj ostudnega smo jo imeli, za nekaj nizkega. Jaz sem tvoja mati in tako te ljubim, da najdem za tvoje laž in tvoje napake igovor in opravljanje v svojem srečju, četudi ne v svojih mislih. Moje čustvo ti odpušta tudi takrat, ko te obsaja moja pamet in moja vest. To-da moj brat je mož in tudi v tebi leli videti bodočega moža. Sodli te bo po tem. Zato ti rečem, vse ti bo odpustil, samo laž ne, goljufij ne, prevare ne! Nikar mi ne delaj sramote, prosim te!"

(Dalje prihodnjaki.)

PRAVE GLASBE Victor in Columbia Gramofone na rog ali brez roga. Cena \$22.50 do \$450.00, kakor tudi Slovenske Victor plošče dobiti edino le pri

IVAN PAJK,
VICTOR DEALER
34 Main St., Colmaugh, Pa.

Nove cenice pošljite nazaj.

EMIL KISS, BANKIR
133 Second Ave., New York City

EMIGRACIJA IZ KRAJA JE ZOPET ODPRTA.
DO JUNIJA MESECA 1924

6426 OSEB SME PRITI V AMERIKO.

Ako nameravate vašo sene, otroke ali sorodnike dobiti sem, pišite takoj men in jaz vam vredim vse potrebno.

Pošljite denar v domovino! Hranite vlogi!

POTNIŠKI ODELEKI

EMIL KISS, BANKIR
133 Second Ave., New York City